

OTDK-DOLGOZAT

2025

**MAGYARORSZÁG, MINT AZ ARAB BEVÁNDORLÓK
INTEGRÁCIÓS HELYSZÍNE**

MAD504

2025.01.06.

Tartalom

1	Bevezetés.....	1
2	Szakirodalmi áttekintés	3
2.1	Integrációs elméletek.....	3
2.2	Zaragozai Nyilatkozat.....	4
2.3	Migráció vizsgálata.....	5
2.4	Korábbi kutatások.....	5
3	Dolgozatomhoz végzett kutatás adatai.....	9
3.1	Általános információk	9
3.2	A válaszadók felkeresése.....	9
3.3	Interjú típusa és elemzése.....	10
3.4	Arabok közössége.....	11
3.5	Nyelvhasználat és kultúra.....	13
3.6	Magyarországon élő arabok.....	14
3.7	Oktatás bevándorló szemmel.....	16
3.8	Munkavállalás.....	17
3.9	Sport, mint integrációs színtér.....	18
3.10	Vallás, mint integrációs tényező.....	19
3.11	Beilleszkedés a helyi környezetbe.....	20
3.12	Magyar nyelv	21
3.13	A magyar nyelvhasználat nehézségei	21
4	Kutatási összegzés.....	23
5	Befejezés	26
6	Irodalomjegyzék.....	27
7	Mellékletek.....	29
7.1	melléklet	29
7.2	melléklet	30

1 Bevezetés

A bevándorlási kérdést, a népesség mozgását egy izgalmas témának tartom, azzal együtt, hogy az is nagyon foglalkoztat, hogy születésünk hogyan határozza meg a társadalomban elfoglalt helyünket, szociális jólétünket, sorsunkat, lehetőségeinket. Mindig is érdekesnek és ugyanakkor igazságtalannak tartottam, hogy a harmadik országbeli emberek milyen nagy mértékben meg vannak különböztetve, azokban az időkben is, amikor az esély egyenlőség és az emberi jogok gyakran hangoztatott frázisok. (Európai Parlament (b), 2024)

Dolgozatomban az alább felsorakoztatott hipotéziseket vizsgálom meg. Az első ilyen, miszerint a magyar társadalomba való beilleszkedés az el nem fogadó társadalmunknak köszönhetően nehéz, megpróbáltatásokkal és diszkriminációval teli egy harmadik országból érkező arab személy számára. Második hipotézisem, hogy az itt élő arabok kívülállóként érzik magukat. Harmadik vizsgált állításom pedig, hogy nem szövődnek szoros baráti kapcsolatok a magyarok és az itt élő arabok között.

Ezen időkben, mikor a vándorlás Európán belül és kívül egyaránt nagy kereteket ölt, szociálisan fontos kérdés a bevándorlás, mellyel érdemes lenne a köznép emberének is foglalkoznia, hiszen nap mint nap sokunkat érint, hatást gyakorol ránk, gazdaságunkra és mindennapjainkra egyaránt. Továbbá a jövőt tekintve ennek a tendenciának a fokozódására számíthatunk. (Szabó, 2006; Ayaan, 2022; Raymer-Willekens, 2008)

Különös kérdés az is, hogy a média milyen vélemény befolyásoló erővel bír, valamint a felmenőinktől kapott kimondott vagy kimondatlan példa, hogyan jár előttünk. Mennyire vagyunk képesek embertársainkra emberbaráti szeretettel, a jóhiszeműség ésszerű keretein belül segítő és érdeklődő figyelemmel nézni, amikor a származásbéli különbözőségeink kerülnek terítékre. (Kondorosi, 2016; Besenyő-Miletics 2017)

Konkrét célcsoportom a tunéziai bevándorlók, de tekintettel arra, hogy mérhető adatok nem állnak bőséggel rendelkezésre ezen csoport esetén, így egy nagyobb közösség részeként, az arab bevándorlók csoportjával együtt kívánom vizsgálni a témát. Tunézia hivatalos nyelve az arab, az ország döntő többségében muszlim vallású.

Fontosnak tartom tisztázni, hogy az ország arról híres, hogy a legszabadabb muszlim ország, ennek ellenére a kulturális örökség része a vallási örökség és a napi élet is e köré épül. Turisztikailag népszerű hely, az európai turisták pénztárcájához mérten olcsónak mondható és mivel egy hatalmas bevételi forrást jelent az országnak az idegenforgalom, így nagy becsben tartják az oda érkezőket. Ezt azért tartom fontosnak megemlíteni, hogy tudatosítsuk, a jelenlévő

turisták hatást gyakorolnak az ottani kultúrára és ezáltal mondható el Tunéziáról, az előző állításom, miszerint a legszabadabb muszlim ország.

2 Szakirodalmi áttekintés

2.1 Integrációs elméletek

Az integrációs folyamat elméleti megközelítésénél vizsgálnunk kell az integrációs modelleket. Ezek közül az egyik legrégebbi az asszimilációs modell, mely Park nevéhez fűződik. Az elmélet lényege az, hogy a származó lakossághoz való hasonulás egy visszafordíthatatlan folyamat, mely akaratlanul is, de végbe megy, mivel a fogadó társadalom többségben van, így a kisebbség bele fog olvadni. Gordon 1964-ben szakaszokra tagolta az asszimilációt, kulturális, strukturális, azonosulási asszimilációkról van szó, ezek közül a strukturális asszimiláció a lényeg, úgy vélte, ha ez végbe megy a többi szakasz is lezárul és végbemegy a teljes beolvadás, bár ez legtöbbször már a következő generációknál történik meg. A kutatások továbbá azt mutatják, hogy a meglévő hátrányok ismét megjelennek a következő generációnál ahelyett, hogy csökkennének vagy megszűnnének. (Gödri, 2017; Póczik-Dunavölgyi 2013; Barbulescu, 2019; Besenyő, Miletics-Orbán, 2019)

Az asszimilációs folyamat azt feltételezte, hogy egyirányú alkalmazkodásról van szó, mellyel az adott országba érkezőknek kell számolniuk, addig az integráció már két irányú folyamatról beszél, ahol már számolnak azzal is, hogy a migránsok is hatással vannak a környezetre, ahová érkeztek és kultúrájuk, identitásuk részben megmarad. A bevándorlók beilleszkedésének eredménye nagyban függ attól, hogy a munkaerőpiac melyik rétegébe érkeztek és próbálnak meg helyt állni. Valamint figyelembe kell venni azt a tényt is, hogy a saját etnikai csoport jelenléte, a fogadó országtól függetlenül biztosít-e lehetőségeket, nem csak munkaerőpiaci, hanem társadalmi és kulturális szempontok tekintetében is. (Gödri, 2017; Póczik-Dunavölgyi 2013; Sik, 2012; Csepeli-Örkény 2017)

Az elemzések kimutatták, hogy a kibocsátó országbeli társadalmi helyzete és a befogadó országban tapasztalt fogadókészség nagy hatást gyakorol a beilleszkedési mintázatra. Ez rávilágít arra, hogy az asszimilációs modell nem számol az egyéni eltérésekkel és arra is felhívja a figyelmet, hogy a migrációban töltött évek mellett mennyire fontosak az egyéni jellemzők. A változó kimenetellel kalkuláló integrációs modell megengedi, hogy a bevándorlókat, a fogadó ország azonos helyzetű társadalmi csoportjához hasonlítva vizsgáljuk. A harmadik országbéliek integrációja az Európai Unió egy fontos célkitűzése a migrációs politikán belül. A szempontrendszert a következő részben vizsgálom. (Gödri, 2017; Sik, 2012; Csepeli-Örkény 2017; Szabó, 2006; Az Európai Unió Tanácsa 2024)

2.2 Zaragozai Nyilatkozat

A svéd elnökség 2009-ben meghatározott négy alapvető indikátort, amit a rákövetkező évben elfogadott Zaragozai Nyilatkozat tartalmaz. Négy alapvető szociálpolitikai területet sorakoztat fel, úgymint oktatás, foglalkoztatás, szociális helyzet és aktív állampolgárság, valamint összesen 14 alapvető tényező szerepel, további kiegészítőkkal. A zaragozai indikátorok érvényességét későbbi projektek is megerősítették, továbbá 2013-ban egy újabb integrációs területet vetett fel, a befogadó társadalomét, és a meglévő területekhez is újabb indikátorokat javasolt. (Gödri, 2017; Göncz-Lengyel és Tóth,2012; Dajnoki-Balázs-Földi és Móre 2021) (7.1 melléklet)

A munkaerőpiaci integráció egy kulcsfontosságú tényező, ami képes elősegíteni a társadalmi és kulturális integrációt is. A foglalkoztatási ráta, munkanélküliségi ráta és az aktivitási arány fontos tényezők a munkaerőpiaci integráció vizsgálata során. A bevándorlók gyakran az úgynevezett szekunder szektorokban tudnak elhelyezkedni, ami alacsony bérrel, rossz feltételekkel, bizonytalansággal, és a mobilitási hiánnyal jellemezhető. Az etnikai vállalkozások és az önfoglalkoztatás nagy segítséget tudnak nyújtani több területen is, sőt akár előrelépési lehetőséget is jelenthetnek egyesek számára. (Gödri, 2017; Hárs-Tóth, 2010; Göncz-Lengyel és Tóth,2012)

Az oktatás egy fontos integrációs segédeszköz, mind munkavállalási, mind társadalmi szempontokat figyelembe véve. Az első generációs felnőtt bevándorlók esetén a legmagasabb iskolai végzettség inkább a bevándorlás politikai és munkaerőpiaci kiválasztás miatt fontos, bár gyakran a legmagasabb iskolai végzettség megszerzése már a célországban történik. Az oktatás esetén, a nyelvoktatást is meg kell említenünk, hiszen egy alapvető ismerete a fogadó ország nyelvének nélkülözhetetlen a beilleszkedéshez. (Gödri, 2017, Dajnoki-Balázs-Földi és Móre 2021; Göncz-Lengyel Tóth, 2012)

A nyelvismeret hiánya sok hátránnyal jár, diszkriminációhoz vezet, társadalmi életet és a munkaerőpiaci lehetőségeket egyaránt befolyásolja, továbbá akadályát képi az állampolgárság megszerzésének. (Gödri, 2017)

Szociális tekintetben is négy mutató jelenik meg, melyek azonban nem teljesen függetlenek egymástól. Az aktív állampolgárság területén három fő faktorról számolhatunk, a honosítottak arányával, az állandó vagy hosszútávú tartózkodási engedéllyel rendelkezők, továbbá a bevándorlók arányával a választott képviselők között. A népszámlálási adatok között, kizárólag az állampolgárságra vonatkozó adatokat találunk. Az állampolgárság megszerzése az

adott ország politikájáról is képet ad, nem csak az integrációs folyamat állapotáról. (Gödri, 2017; Göncz-Lengyel és Tóth, 2012) (7.2 melléklet)

Annak ellenére, hogy a vizsgálódáshoz konkrét szempontrendszer párosul, a kapott eredmények vizsgálata mégsem konkretizálható bizonyos területek esetén, melyről a következő két bekezdésben írok.

2.3 Migráció vizsgálata

Amikor a migrációt vizsgáljuk az ehhez fellelhető adatok nagy része nem alkalmas információ szerzésre a migránsok tevékenységét illetően. A tartózkodási célra kiadott vízumok szolgáltatnak bizonyos információt, hiszen látható, hogy az adott vízum milyen céllal lett kiállítva (munkavállalás, tanulmányok, családegyesítés stb.) Az Európai Unióhoz történt csatlakozást követően ez a trend valamelyest átalakult, hiszen nem szükséges az EU állampolgárainak vízum a munkavállaláshoz. Az arab országokból származó migránsok túlnyomó részt 3 hónapot meghaladó tartózkodásra alkalmas vízummal vagy állandó tartózkodási jogosultsággal vannak Magyarországon. Az arabok 2/3-a tanulási céllal érkezett, illetve náluk gyakran előfordul a kalandvágyra történő hivatkozás is. Elmondható több mint háromnegyedükről, hogy korábbi pozitív elképzelésük miatt választották Magyarországot célországuknak. (Göncz, Szanyi és Lengyel, 2010; Hegedüs-Kellner, 2014)

Azt is hozzá kell tennünk, hogy ahogy fentebb kiderült az arab migránsok nagy része hosszú ideje tartózkodik Magyarországon, így a tovább vándorlási szándék is igen alacsony. Bár ennek ellenére sem az mondható el, hogy magas az elégedettségi szintjük korábbi döntésük miatt, miszerint országunkat választották. A férfiak aránya a bevándorolt arabok között 75 % körülire tehető. Ugyanakkor, a legmagasabbban iskolázott csoport szintén az araboké, közel 70% a diplomások aránya köreikben. A kutatás során nem szívesen válaszoltak a foglalkozási státuszukra feltett kérdések kapcsán, nagy részük el is zárkózott a válaszadástól, a válaszadók körében az önálló és alkalmazásban lévők aránya kiegyenlített. (Göncz, Szanyi és Lengyel, 2010, Lukács-Király, 2001)

2.4 Korábbi kutatások

Egy a 2013-ban megrendezett konferencián, mely a Bevándorlás és integráció- Magyarországi adatok, európai indikátorok nevet viselte, elhangzott, hogy a migráció friss

területnek mondható, hiszen 1998 óta szerepel az Európai Unió tevékenységei között. Érdemben a Lisszaboni szerződés foglalkozik a kérdéskörrel, amely 2009.01.01-én vált hatályossá. A harmadik országból érkezettek hatékony integrációja volt a cél, amikor az alapelveket (Common Basic Principles) lefektették. A Zaragozai nyilatkozattal egyben ennek mérését is megalapozták. Itt az is elhangzott, hogy Magyarországnak még nincsen migrációs és integrációs stratégiája, de 2013. augusztus 31-vel megjelenő „Nemzeti Migrációs Stratégia 2014-2020”, amely egy külön fejezetet szentel majd a külföldi állampolgárok társadalmi beilleszkedésének. (Osvát, 2013; Európai Parlament (a))

Két az Európai Integrációs Alap által finanszírozott kutatás eredményeiből az derült ki, hogy a harmadik országból legálisan érkező bevándorlók Magyarországon több jóléti mutató alapján is jobb helyzetben vannak a magyarországi lakossághoz képest. Ez az eredmény ellentéte az Európai Unióban fellelhető trendeknek. (Osvát, 2013)

A rendezvény keretein belül ugyanakkor az is elhangzott, hogy a diszkriminációt nehéz mérni, tekintettel arra, hogy a mérési eredmények megbízhatósága kérdéses. A hazánkban készült felmérésből az derült ki, hogy a különböző bevándorlói csoportokat eltérő mintázatok jellemzik, mind munkaerő-piaci, mind társadalmi integráció vonatkozásában. Az afrikai és arab országokból érkező bevándorlók körében jobban elterjedtek az álláskeresési és munkaerő-piaci nehézségek. A többségben levő bevándorlók, a határon túli magyarok annak ellenére, hogy nem ütköznek nyelvi nehézségekbe, mégis sok hátrányos megkülönböztetéssel néznek szembe. (Osvát, 2013)

Az iskoláskorúak között pedig kevesebb a lemaradó diák azok között, akik harmadik országból érkeztek, mint a hazai tanulók esetén. Az állampolgárság megszerzésének fontosságának vizsgálata kapcsán arra jutottak, hogy a távoli országok polgárai számára kevésbé fontos az állampolgárság és ha az egzisztenciális körülmények úgy kívánják tovább állnak, nem tanúsítanak hűséget az ország iránt. A bevándorlók nagyobb csoportjáról az mondható el, hogy kényelmesen érzik magukat, viszont a távoli országok honfitársai saját diaszpórájukon belül mozognak komfortosan. Egy jó mutatója a társadalmi beilleszkedésnek a politikai és közéletben való részvétel aránya, de itt elsősorban a migráns szervezetekben jelenik meg aktivitás. (Osvát, 2013)

A vállalkozó migránsok tekintetében az hangzott el, hogy egy külön munkaerőpiaci környezet jön létre, ahol az adott hátországgal azonos munkakörülmények és követelmények között dolgoznak a munkavállalók. (Osvát, 2013)

A tanulmánykötet megvizsgálta az elmúlt évek migrációval kapcsolatos kutatásait és ezek alapján vette számba, hogy tizenegy szakpolitikai területen milyen minőségű és mennyiségű adat áll rendelkezésre az integráció kérdéskörében. Elsőként elmondhatjuk, hogy a szakpolitika, a társadalomelmélet és a szociológia részlegesen vannak egymással fedésben a bevándorlók integrációjával kapcsolatban. (Osvát, 2013)

Az integráció mellett az asszimiláció és az akkulturáció is szóba kerülnek. A többség és a kisebbség viszonya sokszor konfliktusokkal teli, megjelennek a szegregáció-deszegregáció, kirekesztés-befogadás fogalompárok. Durkheimnél találkozhatunk először az integráció fogalmával, úgymint szociológia, társadalomelméleti kifejezés. Ugyanakkor, ha a mindennapi életünkre vonatkoztatva vizsgáljuk az integráció fogalmát, kiderül, hogy egyaránt eszközként és célként is jelen van a társadalmi fejlődés eléréséhez. (Osvát, 2013)

Az individualizáció egy dezintegrációs folyamat, amely jelen van a modern társadalmakban, emiatt a társadalmi egyenlőtlenségek növekszenek, arról nem is beszélve, hogy minél nagyobb az integráltság mértéke egy adott társadalomban, annál nagyobb a társadalmi jólét. A bevándorlók integrációjának szakpolitikai megközelítéskor is ezzel a megközelítéssel találkozhatunk. A migráns személyek integrációja egy hosszú és időben nem meghatározható, kétirányú folyamat, ami a befogadó ország állampolgárai és a bevándorolt személyek kölcsönhatása mentén jön létre. (Osvát, 2013; Hautzinger, Hegedüs és Kellner, 2014)

Az elmúlt évek gazdasági és kulturális feszültségei, az EU tagállamok recessziója vagy stagnálása nagyban hozzájárulnak az etnikai és kulturális feszültségek növekedéséhez, a fokozódó félelmek és aggodalmak okán. Ugyanakkor arra is fény derül, hogy nagyon nehéz az integrációt számszerűsítve vizsgálni, tagállamonként eltér a vizsgált elemek fontossága, másként alakulnak az egymáshoz viszonyított kapcsolatuk is. Közel azonos szakpolitikai környezetet vizsgálva is kaphatunk nagyon eltérő eredményeket. Továbbá azt is meg kell állapítanunk, hogy az eredményességet célzó vizsgálatok sem adnak arra biztonságos alapot, hogy valós képet kaphassunk. (Kováts, 2013)

Gödri Irén és Tóth Pál Péter korábbi vizsgálata ellentétes mintázatot állapított meg. Ez ugyan nem mond el sok mindent a túlképzettségről, viszont joggal engedi meg a kérdést, hogy migráció hatására, vagy már korábban a hátszágban is meglévő képzettségi szintről beszélhetünk. Továbbá itt kell megemlítenünk a FEMAGE (A Migráns Nők Integrációja az Európai Társadalmakba) projektet, amely a harmadik országból érkező nőket vizsgálja. Az említett nők élettörténeti narratíváit feldolgozó elemzésből az derül ki, hogy szinte minden

esetben státuszvesztés történt, amelyet idővel be tudtak hozni, nagy erőfeszítések árán. Tehát a munkaerőpiaci mutatóra nagy hatással van az országban eltöltött idő. (Kováts, 2013)

3 Dolgozatomhoz végzett kutatás adatai

3.1 Általános információk

A közösségi média nagyon nagy hatást gyakorol a véleményekre, megítélésekre, mely téves útra is viheti a köznép emberét, hiszen sok esetben rész információkat tartalmaznak és ezáltal nagyban megadják a szabadságot a tények nélküli feltételezéseknek. A politika is egy óriási befolyásoló tényezőként jelenik meg, amelyre nagyon jó példa a jelenleg is szóban forgó, 2016 óta újra és újra meghosszabbításra kerülő tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet. Továbbá a január elsején életbe lépett új törvény (2023. évi XC. törvény, azaz a harmadik országbeli állampolgárok beutazására és tartózkodására vonatkozó általános szabályokra vonatkozó rövidített nevén Btátv.) nagy mértékben megváltoztatja az eddig érvényben lévő, amúgy is szigorú szabályokat.

A beutazással, tartózkodással, letelepedéssel és vízumkérelemmel kapcsolatosan rengeteg információ érhető el az Idegenrendészeti Főigazgatóság weboldalán. Amennyiben itt megvizsgáljuk, milyen hivatalos lehetőségek állnak rendelkezésre egy harmadik országból érkezőnek, rájövünk, hogy nincs egyszerű dolga annak, aki Magyarországra szeretne jönni. Az interjút megelőzően már beleástam magam a munkavállalási célú tartózkodási engedély ügyintézésébe, tehát bizonyos ismereteket követően alakítottam ki kérdéseimet, melyek által szerettem volna tágítani látókörömet és dolgozati témámhoz is tökéletesen hozzá járul.

Ahogy azt a bevezetésben is említettem, a következő három hipotézist fogom vizsgálni:

- A magyar társadalomba való beilleszkedés az el nem fogadó társadalmunknak köszönhetően nehéz, megpróbáltatásokkal és diszkriminációval teli egy harmadik országból érkező arab személy számára
- Az itt élő arab etnikumú emberek kívülállónak érzik magukat
- Nem szövődnek szoros baráti kapcsolatok az itt élő arabok és a magyarok között

3.2 A válaszadók felkeresése

Interjú alanyaaim megtalálásában és kiválasztásában a közösségi média segítségét vettem igénybe. Létezik több olyan csoport, amely a Magyarországon élő arabokat karolja át. Ezen csoportok egyikében létrehoztam egy posztot, ahol leírtam, hogy dolgozatom megírásához

kutatást folytatok az arab bevándorlók integrációjával kapcsolatosan és ehhez keresek olyan személyeket, akik szívesen megosztanák velem az ezzel kapcsolatos tapasztalataikat.

A poszt alatt egyből kezdődtek beszélgetések, mindenki nagyon örült, hogy ebben a témában végzek információ gyűjtést és érdeklődésemet fejezem ki a bevándorlással és a letelepedéssel kapcsolatos negatív és pozitív élmények iránt és hogy fontos számomra ez a téma oly mértékben, hogy ebben a témában kutatást végezzek. Azzal szemben, hogy azt gondoltam nehéz dolgom lesz találni olyan személyeket, akikkel el tudom készíteni az interjúkat, ennek épp az ellenkezője bizonyosodott be. Többen nyitottak voltak a személyes találkozóra és meg is tudtuk oldani, hogy megtaláljuk a megfelelő időt és helyet, így lehetőségem nyílt egy csésze kávé vagy tea mellett elkészíteni az interjúkat és egy jót beszélgetni a témában.

A jelentkezők közül kilenc személyt választottam ki, próbáltam egy vegyes csoportot összeállítani. Nők (4 fő) és férfiak (5 fő), egyetemisták (3 fő) és dolgozók (6 fő), nem régiben ide érkezettek (5 fő) és régóta itt élők (4 fő) is elmondták megéléseiket és válaszoltak kérdéseimre.

Öt férfi és négy nő volt az interjú alanyok között, 20-55 év, átlag életkor 29 év, 7 interjú angol nyelven, 2 magyar nyelven került lefolytatásra, 5 beszélgetés személyesen, 4 pedig az online térben zajlott. A következő részekben, pedig az interjúkból kapott információkat fogjuk megvizsgálni.

3.3 Interjú típusa és elemzése

Félig strukturált interjúval dolgoztam, tekintettel arra, hogy ez segíti a kutatott téma mélyebb megértését, rejt annyi rugalmasságot magában, hogy a konkrét kérdések mellett más gondolatokat is meg tudjunk beszélni. Az interjúk mindegyike nagyon gördülékenyen zajlott, jó hangulatban telt és nagyon sok egybehangzó véleménnyel találkoztam, persze eltérő tapasztalatok is akadtak. Az interjúkat ezt követően elemeztem, melyet az alábbiakban részletezek.

A válaszadást követően is szinte minden interjút adó maradt tovább és beszélgettünk még egy kicsit kötetlenül. A kérdezetteket egytől egyig megnyitotta, hogy a véleményük és egyéni megélésük egy kutatás alapját képezi és válaszaikkal formálni tudják a kutatás eredményét. Többen az interjúkat követően is megkérdezték, hogy hogy haladok a dolgozattal és hogy hogyan sikerültek az interjúk. Ebből is jól kirajzolódik, hogy mennyire közel áll

szívükhöz a kérdés. Egy fontos téma, amit minden beszélgetés elején érintettünk, az interjúzó otthoni tapasztalatait a közösségi életet illetően, melyről a következő részben írok bővebben.

3.4 Arabok közössége

Egybehangzó volt mind a 9 fő véleménye arról, hogy az arabok sokkal közvetlenebb kapcsolatban vannak egymással saját országukban, mint ahogy ezt mi magyarok saját környezetünkben megszokhattuk. Abban is mindenki egyet értett, hogy az individualizáció mértéke össze sem hasonlítható az általunk ismerttel, így az emberi kapcsolatok egy teljesen eltérő dimenziójáról van szó. 8 személy meg is kérdezte, hogy jártam-e arab országban, mert ha igen biztosan tapasztaltam, hogy ott, nincs személyes tér sem sorban állás során, sem az utcán, sőt ami nálunk teljesen szokatlan volna, egy étteremben is bármikor leülnek idegenek egymás mellé enni. A közterületeken gond nélkül leáll bárki bárkivel beszélgetni, tisztelettel beszélnek egymással, segítőkészek és emberségesek embertársaikkal szemben.

Hogyan segít a közösségnek a közösségi média platformok használata?

Minden interjúból az derült ki, hogy a közösségi médiában található csoportokban kialakult kapcsolatok nem személyesek, inkább információ megosztásra szolgálnak. Egy úgynevezett felszínes kapcsolati háló létezik, az internet segítségével megosztják tapasztalataikat egymással munkavállalással, kikapcsolódással, hivatali ügyintézésrel kapcsolatosan. Segítenek egymásnak a tájékozódásban, például arra vonatkozóan, hogy mely arab ország ételeit, fűszereit, hozzávalóit, mely arab boltokban, éttermekben lehet fellelni. Továbbá felajánlják egymásnak szolgáltatásaikat, legyen szó akár fodrászatról, lakásfestésről, vagy bármi egyébéről, ezzel támogatva szolgáltatást nyújtókat és a saját maguk egyaránt, valamelyest a nyelvi akadályok elkerülése érdekében is. Mert, ahogy több ízben is elhangzik, nem sok esetben tudják angol nyelvtudásukat hasznosítani, ha mondjuk hívnak egy zárszerelőt, vagy egy villanyszerelőt.

Mit tudhatunk meg a kapcsolati tőkéjükről?

9-ből 8 fő azt nyilatkozta, hogy a kapcsolati háló, amelyben működnek, javarészt más nemzetek tagjaiból áll és sok esetben jobban van bizodalmuk is a más nemzetiségű

sorstársaikban. Ezt a differenciálódást részben az okozza, hogy nagyon nehezen tudnak eljutni Európába és akinek sikerült, félti ezt a pozícióját, inkább veszi magát körbe olyan emberekkel, akiknek nem ez a fókuszuk, akik elől nem kell óvniuk a vízumukat, a megélhetésüket, az itt tartózkodásukat.

Egy fő, aki 35 éve él országunkban arról számolt be, hogy korábban voltak olyan aktív csoportok, akik rendszeres összejöveteleket szerveztek ünnepek alkalmával, ahol közös főzések és étkezések alkalmával volt lehetőség egy közösségi életben történő részvételre. Vannak olyan szervezetek, amelyek azóta már megszűntek és olyanok is vannak, akik még léteznek, csak egyszerűen már nem aktívak a közösségi élet szervezésének területén.

Kevésbé jelentős a közösségi élet

Igyekeztem felderíteni az itt élő arab nyelvterületről érkező emberek körében azt is, hogy mi a véleményük arról, hogy miért nincsen kimondottan erős arab közösség Magyarországon. Igazából két fő irányba indultak el a gondolatok, az egyik irány, 7 fő elmondása szerint az idő szűkét tartják felelősnek, mivel nem mindenki egyforma időbeosztásban dolgozik, akinek családja van ott pedig még nehezebb a munka mellett beiktatni az ilyen jellegű közösségi tevékenységet főleg, ha távol esnek egymástól a fizikai mozgásterek is. A másik gondolatmenet, amiről mindössze 2 fő vélekedett hasonlóan az, hogy azok, akik vállalkozók, az átlagosnál magasabb jövedelemre tesznek szert, nem szívesen ápolnak baráti kapcsolatot azon honfitársaikkal, aki szerényebbe körülmények között él, elkerülve az ebből fakadó a kellemetlenséget. Azt is hozzátették, hogy a vállalkozók eltérő társadalmi rétegben mozognak és inkább van fókuszban a vállalkozás és a család, mint az egyéb típusú közösségi élet.

Az összes interjúból egyértelműen leszűrhető volt, hogy azt is egy további okként könyvelik el, hogy nem teljesen őszinték egymással a tapasztalataikat illetően, inkább próbálkoznak elrejteni negatív érzéseiket és csak a szépet mutatni a másoknak, az otthoniaknak, így nehezebb egymással őszintén kapcsolódni is.

Az új kulturális környezet, mint sokkhatás

Maga a bevándorlás egy nehéz lelki folyamat, sokan küzdenek a az új kultúra által okozott sokkal az ideérkezésüket követő hetekben-hónapokban. A válaszadók közül ezzel csak

három személy volt tisztában a külföldre vándorlást megelőzően, ők igyekeztek felkészülni lelkileg is arra, ami majd rájuk vár, de a nagy többség csak a materiális oldalt vizsgálta és nem számolt a lelki nehézségekkel. Az elmaradottabb országokban, mint amilyenekről most szó van, a pszichológia még inkább kevésbé ismert és elfogadott tudományág. Ahogy 7 fő elmondta és be is igazolódott, hogy a bevándorlás lelki folyamataival foglalkozni kell, mielőtt útnak indul az ember, 2 fő pedig továbbra is kiáll amellett, hogy ezen így is úgy is át kell esni, bármivel is próbálkozik az ember. Az ezt követő bekezdésben megfigyelhetjük, hogyan nyilatkoznak az arab nyelvről és kultúráról a különböző országokból az interjút adók.

3.5 Nyelvhasználat és kultúra

A 9 beszélgetőpartnerem mindegyike egyetértett abban, hogy nem mindig beszélhetünk egységes közös nyelvről, ugyan az összes, a vizsgálatomban érintett arab nyelvű országban, az iskolákban a hivatalos arab nyelven tanulnak olvasni, írni, de a szóbeli nyelvhasználat ettől nagyban eltér. Bizonyos országok lakói megértik egymást maradéktalanul, tekintettel arra, hogy nagyon hasonló dialektust beszélnek, de vannak olyan országok, ahol ez egyáltalán nem így van, és kommunikációban inkább a hivatalos arab nyelv vagy más közös idegennyelv használatára szorítkoznak. Az interjúból arra derült fény, amint a nyelvről és kommunikációról folyt a szó, hogy a példának okáért a szíriaiak és a tunéziaiak nem rendelkeznek közös szóhasználattal, egyszerűbb számukra az idegennyelven történő kommunikáció, akár a hivatalos arab nyelvről, akár egyéb idegennyelvről legyen szó.

„A szobatársammal inkább angolul szoktunk beszélgetni, itt is azt használjuk az iskolában. Hiába vagyunk arabok, annyira eltér a nyelvjárásunk, hogy nehezen értjük egymást a saját dialektusunkban.” (4. interjúzó, 20 éves, nő)

Az interjúzók mindegyike kifejtette többek között azt is, hogy arab nyelvterületről érkezők nem csak nyelvhasználatban, hanem szokásaikban, kultúrájukban, ételeikben egyaránt eltérnek egymástól. Vannak közös gyökerek, vannak olyan közös pontok, melyek a legtöbb helyen fellelhetőek, illetve nagyban hozzájárul a sorsközösség, amelybe kerülnek a bevándorlás okán. Idegenek egy Európai országban, ahol mindenki egy nagy kalap alá „az arab kalap” alá teszi őket. Mind a 9 fő egyetértett abban is, hogy nagy és működő közösségről nem beszélhetünk, vannak ismerősi baráti összejövetelek, ahol többnyire arab és muszlim kultúrából érkezők járnak össze, együtt megtartják a saját ünnepeiket, közösen főznek, grilleznek és

esznek. Sok-sok tagja van a közösségnek és ezen belül vannak kisebb baráti társaságok, akik szorosabb viszonyban állnak egymással. Arról is tettünk említést, hogy mik az itteni tapasztalatok, melyet alább tárgyalok.

3.6 Magyarországon élő arabok

Amit általánosságban megtudtam a beszélgetésekből, hogy a megkérdezettek egybehangzó kijelentése szerint a Magyarországon élő arabok közel fele budapesti lakos, egyikük sem ismer olyan közösséget, amely igazán összefogná őket. Szűkebb baráti társaságok vannak jelen, akik időről időre összejárnak, napi kapcsolatot a válaszadók mindegyike inkább magyarokkal tart fenn, vagy egy-két baráttal. Az interjúzók egyöntetűen azt mondták el, hogy az ő közegükben a férfiak jogai eltérőek és közösségi életterük meghatározóbb, így az itteni közösségi életben is kiemelkedő arányban találkozunk férfiakkal, ők azok, akik közösségekben, kávézókban találkozókon vesznek részt leginkább.

Mobilitás

Amikor a mobiltásról kérdeztem az interjúzókat, eltérő véleményekkel is találkoztam. A 9 megkérdezettből, 6 vélte úgy, hogy inkább a férfiakról mondható el a mobiltás, ők azok, akik inkább szabadon járnak kelnek a világban, de ez azt is hozzátették, hogy ez a trend az utóbbi időben rohamos léptekben változik. Az észak-afrikai országokból érkezők (6 fő), mint a marokkóiak, algériaiak, tunéziaiak, egyiptomiak már egy másabb, szabadabb gondolkodással vannak jelen.

A nők a jobb élet és a munka reményében szintén eljönnek dolgozni, tanulni Európába és bátrabban választanak férjet is ebből a közegből. A vallás sok esetben erősen megjelenik a mindennapjaikban, de már nem ragaszkodnak mindenáron a vallási öltözet viseléséhez, vagy a bővebb, test vonalait fel nem fedő ruházatokhoz. Az, hogy ezt már otthon is meg tudták-e tenni, vagy csak az ideérkezésük után nyílt rá lehetőségük, nagyban függ attól, hogy pontosan melyik országból érkeztek.

„Végre itt felvehettem olyan szoknyát, ami térdig ér, vagy ujjatlan pólót nyáron” (3. interjúzó, 23 éves, nő).

„Lassan 7 éve élek itt, de még most is sokszor elszégyellem magam, hogy a nők milyen ruhákban járnak az utcán. Nálunk a strandra jobban felöltöznek” (5. interjúzó, 27 éves, férfi)

Miért pont Magyarország?

9-ből 5 személy azért választotta országunkat, mert itt olcsóbb volt az élet a többi nyugat-európai országhoz képest. Viszont az elmúlt időszak inflációja felülírta ezeket a tényeket, a bevételek és kiadások tükrében, ez az állítás már nem mondható el. A huzamosabb ideje itt élők, akik szintén különböző országokból érkeztek ide, vagy munkavállalási, vagy tanulmányi, vagy egyéb jövedelemszerzés céljával. Az utóbbi idők változásai mind az egyéni vállalkozások adózását tekintve, mind a munkabér és kiadások tekintetében átgondolják további, hosszabb maradásukat, arról nem is beszélve, hogy minden alkalommal, amikor munkahelyet váltanak újból az elejétől kell kezdeniük a vízumügyintézkedést, amennyiben az itt tartózkodásra más jogalapot nem sikerült keletkeztetniük.

Hivatali ügyintézés

Minden beszélgetőpartnerem úgy nyilatkozott, hogy a hivatali útvesztők nagy megpróbáltatások elé állítják az arabokat és alapvetően a harmadik ország bevándorlóit, így ez is azt eredményezi, hogy inkább a saját útjukat keresik, nem próbálnak asszimilálódni, vagy integrálódni, amikor maradásukat bizonytalan ideig látják biztosítottnak. A jogszabályok folyamatos szigorítása sem segít, inkább nagyobb aggodalmat kelt, a válaszadókból 6 személy is ezt mondta el. Továbbá 5 fő azt is megjegyezte, hogy sajnos nincs olyan aktív civil szervezet, amely összefogná a honfitársakat, vagy legalább az arab nyelvterületről érkezőket, ahonnan egységesen segítségért lehetne folyamodni.

Illegális vándorlások hatásai

Minden interjú alany egyetértett azzal, hogy az illegális migráció nagy mértéket öltött, egyik oka lehet, hogy maga a vízumigénylés nagyon nehéz. A nagy mértékű illegális bevándorlás miatt viszont a befogadó társadalom részéről alakult ki egy alapvető bizalmatlanság. Az utca embere a legtöbb esetben nincs tisztában azzal, hogy a bevándorlók hogyan kerülnek országunkba és bizalmatlanok is ezzel a folyamattal és alapvetően a kérdéskörrel kapcsolatban. Kulturálisan is nehéz dió, hiszen nem jellemző az érzelmközpontú kommunikáció, főként a férfiak részéről az jellemző, hogy erősnek kell lenniük és más megküzdési módszereket alkalmazniuk a honvágyuk, a hiányérzeteik és a beilleszkedési

nehézségeik leküzdésére. Minden interjúzó egyetértett abban is, hogy a kezdeti időszakban elzárkóznak attól, hogy segítséget kérjenek itt élő honfitársaiktól és a felszínesebb beszélgetések során pedig arra derül fény, hogy nem tervezik az itt élők a hosszú távú magyarországi létet.

„Svédországba szeretnék menni, ha a feleségemet is sikerül meggyőznöm. Ott jobb élet vár ránk, és nem néznek mindig cigánynak.” (2. interjúzó, 28 éves, férfi)

A következő részben egy szintén fontos integrációs területet vizsgálunk, az oktatást.

3.7 Oktatás bevándorló szemmel

Az elhangzott 5 beszámoló szerint a tanulmányi céllal beadott vízumkérelem egy szerencsejáték, amelyben vagy nyer, vagy veszít az ember, de egyik beszélgető partnerem sem tudott arra konkrét választ adni, hogy egy-egy ilyen típusú vízumkérelem elfogadásának vagy elutasításának mi lehet az oka. Az egyik elhangzott közelmúltbeli példából az derült ki, hogy szinte azonos anyagi helyzetű és családi háttérű két diák, akiknek a tanulmányi átlaga is egyformának mondható, ugyanabból az iskolából pályázik, ugyanabba az iskolába és ugyanarra a képzésre is, nem derül ki, hogy konkrétan mi az oka, hogy amíg az egyik kérelmet elutasítja a hatóság, a másikat elfogadja.

„Az osztályból ketten jelentkeztünk, együtt akartunk jönni, de csak én jöhöttem, sosem tudtuk meg miért alakult így, teljesen egyenlő esélyekkel indultunk” (9. interjúzó, 24 éves, nő)

Színvonal az oktatásban

Azok az interjú alanyok, akik tanulási szándékkal érkeztek Magyarországra, jelen esetben 5 személy, ők úgy vélekedtek, hogy a magyar oktatás nagyon jó és nagyon erős, ami miatt kifejezetten örülnek, hogy ide érkeztek tanulni. A tanárok nagyon segítőkészek és figyelmesek velük szemben, sőt vannak olyan oktatók, akik kifejezetten törekednek arra, hogy a külföldi diákok között egy szorosabb kötelék kialakulása megtörténhessen, így az oktató maga is szervez különböző időtöltési lehetőségeket, ezzel biztosítva a szabadidő közös eltöltését és a kapcsolati szálak összefűzését. Az elmondottakból az derül ki, hogy a diákok emiatt nagyon hálásak és az integrációs folyamat pozitív irányú haladását az effajta hozzáállás nagyban előre lendíti.

Diáktársak

A tanulótersak tekintetében más a helyzet, erről mind az 5 fő, aki itt tanul vagy tanult egybehazgzóan vélekedett, hogy a magyar diákok egy jó része nem vesz tudomást a külföldi diáktársakról, nem keresi a társaságukat, nem elegyedik beszélgetésbe a külföldi tanulókkal, a külföldi diákok között mondható el egy magasabb szintű együttműködés. Amennyiben azonos országból érkeztek, az megalapoz egy együttérzést és könnyebb kapcsolódni egymáshoz, de a különböző országokból érkezőknél és az a közös kapcsolódási pont, hogy ők itt idegenek megalapozza az együttműködésre való szándékot és hajlandóságot. Egybehazgó megállapítás volt az interjút adóktól az is, hogy azok a diáktársak, akik voltak már Erasmus program keretében, más ország hallgatói, ők nyitottabbak a külföldi diáktársakra, de abban eltértek a vélemények, hogy a magyar Erasmusos diákok ezt követően személyválogatóak, vagy országspecifikusan választják ki azokat, akikkel inkább nem fűzik szorosabbra a kapcsolatukat. Ezt követően a munkavállalás került terítékre, azok körében, akik dolgozni jöttek az országba, vagy tanulmányuk befejeztével itt vállaltak munkát.

3.8 Munkavállalás

Elsőkörben megemlíteném, hogy munkavállalás esetén a vízumkérelem egy összetett eljárás, hivatalosan 70 nap a bíráló, de ez a gyakorlatban sokszor jóval hosszabb időt is igénybe vesz, ez alatt az idő alatt nincs lehetőség hivatalos jövedelemszerzésre, sokaknak a magyar nyelvtudás híján fekete munkára igen kevés az esélyük, továbbá nem is sokan kívánják kockára tenni a függőben lévő engedélyüket sem, így a nem hivatalos munka szóba sem kerül.

Az interjút adó 6 fő munkavállaló azt mondta el, hogy a munkavállalási szándékkal hazánkba érkező harmadik országbeli személyek úgy vélik, hogy nehéz dolguk van álláskeresőként. Ez a kijelentés egyrészt 5 interjút adó véleményét és az ő közelebbi távolabbi ismerőseinek véleményét egyaránt tartalmazza. Első körben az hangzott el, hogy már a személyes interjúk során gyakran lesznek figyelmesek arra, hogy negatív megkülönböztetéssel találkoznak. Az a három fő, aki irodai állományban dolgozik, egybehazgó véleménye az volt, hogy kiemelkedően több erőfeszítést kell tenniük, ahhoz, hogy be tudjanak jutni egy-egy adott helyre, mint munkavállaló.

Többségi munkavállalói társadalom viszonyulása

3 fő a 6 dolgozó interjúzóból arról számolt be, hogy amikor újként kerülnek be egy munkatársi közegbe, a leendő kollégák távolságtartóak, nem kezdeményeznek barátkozást, sőt az ő kezdeményezésükre is inkább visszautasítóan reagálnak. Munkahelyi témákban hajlandóak együtt dolgozni szükség esetén, de kizárólag a munkahelyi légkör fenntartásához és a munkavégzéshez kellő erőfeszítés szintjéig. Ebédidőben is hamarabb telik meg az az asztal, ahol csak magyar kollégák ülnek. Szabadidőben, munka után, vagy hétvégén pedig szinte egyáltalán nem tapasztalható közös időtöltés vagy erre való szándék kifejezése sem, a „kötelező” csapatépítőkön kívül.

A fizikai dolgozóknál, esetemben 3 főnél mást mutatott a tapasztalat, az egyik interjúzó személy, aki több mint 35 éve itt él és dolgozik, szinte tökéletesen beszéli a magyar nyelvet, szakácsként dolgozik egy szállodaláncban, arról számolt be, hogy az első időkben ugyan gyakran nézett szembe kiközösítéssel, mára már ez nem jellemző, mióta magas szinten beszéli a magyar nyelvet. Hozzátette az is változtatott a helyzetén, hogy vezető beosztásba került a konyhán. Továbbá elmondta, hogy neki a hobbija is az ételfőzés, szinte mindig részt vesz a különböző városokban megrendezett halászléfőző fesztiválokon is, de mint ahogy ez a nevéből is kitűnik, egy fesztiválon, fesztiválhangulat uralkodik, tehát itt mindig van az embernek társasága. Bár ezzel együtt jár az is, hogy ez a társaság arra az adott alkalomra alakul, tehát mélyebben szövődő barátságok itt nem igen szövődnek. Több, mint 35 év távlatából elmondható, hogy vannak, barátságok, melyek kialakultak ezalatt, de ez inkább annak köszönhető, hogy több év telt el Magyarországon az életéből, mint szülőhazájában.

A többi fizikai állományban lévő interjúzó pedig arról számolt be, hogy vegyesen oszlik meg a társaság, vannak kedves segítőkész kollégák és vannak, akik teljesen közömbösek velük szemben. A következő alcím alatt egy olyan területet érintünk, mely eltérő tapasztalatokkal gazdagította az interjúzókat.

3.9 Sport, mint integrációs színtér

Több arab származású személy is játszik futball egyesületeinkben, honfitársainkkal karöltve, ezért könnyebben találhatnak lehetőséget a témában érdekeltek, hogy csatlakozzanak focistákhoz az edzésen és mérkőzéseken is lehetőség van részt venni. Az interjú adók között 2

személy tudott erről bővebben mesélni, megosztották saját élményeiket és azon arab vagy más származású csapattársaik élményeit, akikkel korábban beszélgettek már hasonló témában.

Mindketten azt mondták el, hogy az integrációban egy sporttevékenység nagy szerepet tud játszani. Az itt megismert emberek, a sportban elért eredmények, mind mozgató rugói lehetnek az integrálódni akarás vágyának. Az edzések és a mérkőzéseken a sportteljesítmény és a játék szeretete kerül előtérbe, így amellet, hogy honfitársaikkal szorosabbra tudják fűzni a kapcsolatot, a magyar játékosokkal is elkezdődik egy kommunikáció. Aki már hosszabb ideje tud egy adott egyesületben játszani, rendelkezik magyar csapattársakkal, ahol egy közösségformálódás veszi kezdetét. Ezek a folyamatok nagy mértékben járulnak hozzá az integráció sikerességéhez és egyáltalán a folyamat előrehaladásához.

Arról számoltak be, hogy nagy hatást gyakorolt rájuk, amikor először a sporton keresztül tapasztalhatták meg, hogy nem lógnak ki a sorból, nem különböznek, ők is focisták, mint mindenki más a csapatban. Nem volt akadály a nyelvi különbség sem. Mindenki önfeledten a játék szenvedélye és szeretete miatt hajt a pályán. Mindketten fontosnak tartják ezt a tapasztalást, hogy van olyan fórum, ahol nem számít, hogy arabok, csak az egyéni teljesítmény, a játék és a csapatmunka van fókuszban.

A csapataikban megtalálható sok nemzetiség játékosai, de igazából senkit nem ez köt le legjobban. A meccseken motivált mindenki a jó eredményért és szidják is egymást, ha valaki elszúrja a dolgokat, de ahogy elmondták a focinak ez kötelező kelléke.

A vallást, mint integrációs színteret szintén említettük, ezt a következőkben vizsgáljuk meg.

„Ez volt az első, hogy nem éreztem magam kívülállónak és lettek barátaim arabok és magyarok is.” (1. interjúzó, 29 éves, férfi)

3.10 Vallás, mint integrációs tényező

Muszlim vallási közösségről beszélhetünk, de tekintettel arra, hogy az arab országokból érkezők között vannak keresztények és zsidók egyaránt, valamint a Magyarországi Muszlim közösség tagjai nem csak arab származású emberekből tevődnek össze, így a vallási vonalon elindulva az arab közösség formálása is kizárólag részleges sikerrel járhat, bár az integrációban a hitközösség nagy szerepet játszhat. A beszélgetőpartnereim közül 6 fő hithű muszlim, 1 keresztény és a másik 2 személy nem gyakorolja aktívan a vallást, de muszlimnak vallja magát. Ennek ellenére a vallást gyakorlók is inkább önállóan gyakorolják hitüket, elgondolkodtak már

azon, hogy felkeresik a közeli idegennyelvű egyházat, de a tettek mezejére még nem léptek. Visszatartja őket az attól való aggodalom, hogy esetlegesen rossz tapasztalatot szereznek egy nagyobb közösségben és igyekezvén elkerülni ezt a képzeletbeli helyzetet inkább tartózkodnak. Nézzük, akkor még is mit mondanak a tapasztalatok a magyarországi beilleszkedést illetően.

3.11 Beilleszkedés a helyi környezetbe

Egy másik itt tanuló, szintén szíriai származású hölgy arról számolt be, hogy amikor tanulni érkezett ide, próbált beszélgetni a tanuló társaival a folyosókon, udvaron, illetve akár parkban, szórakozó helyen is, de rendre rossz tapasztalatai voltak. Volt, hogy azt érezte tolvajnak nézik vagy drog dílernek, volt arra is volt példa, hogy azt gondolták róla így akar párt találni.

A gázai övezetből érkező fiatalember, aki egy informatikai cégnél mérnöki pozíciót kapott, miután magyarországi diplomát szerzett elmondta, hogy vannak barátai, de kivétel nélkül arab országból érkezettek, vannak közöttük fiatalabbak, idősebbek, nők és férfiak, de a magyarokkal kollegiális szinten megrekedt a kapcsolatuk. Ő is arról számolt be, hogy hiába próbálkozott barátkozni, folyamatosan falakba ütközött, kellemetlen elutasítások sorát követően pedig úgy döntött, hogy nyitott marad, de ő maga nem próbálkozik kezdeményezéssel tovább.

Jó tapasztalatok is vannak és sokan ezt az interjút is teljes mértékben annak tekintették, hiszen úgy vélték, hogy van olyan fórum, ahol őszintén kíváncsian állnak hozzájuk és a véleményükhöz. Az összes beszélgetőpartnerem véleménye azonban egybehangzó, ami alapján elmondható, hogy a kapcsolat kialakítása idegennyelven egy bevándorló személy részére nehéz pálya, ami nagy mértékben hátráltatja egy ide érkező személy integrációját.

Mindemelett nagyon egybehangzóak voltak a vélemények a beszélgetések során azzal kapcsolatosan, hogy az integráció egy nehéz kérdés hazánkban, amely egyrésztől amiatt is van, mert nem beszél az utca embere semmilyen idegennyelvet, még az is előfordul Budapesten, hogy egy adott üzlet csak magyar nyelven írja ki a szabályozást az üzlet bejáratához, vagy közterületen, így szabálysértést is elkövethet az, aki nem beszél a nyelvet, azért, mert egyszerűen nem értesül az adott szabályozásról.

Amit kivétel nélkül, mindegyik interjú alkalmával kiemelték a velem beszélgetők, hogy az általuk megszokott szellemiséggel és nyitottsággal álltak hozzá a magyarokhoz is ideérkezésükkor, de sokszor úgy érezték, hogy ez a nép erre nem fogékony, sőt kifejezetten

elutasítjuk ezt a fajta mentalitást, rossz szándékot feltételezünk a közvetlenség és nyitottság hátterében. 5 interjút adó személy példáján keresztül az itt elhangzott állítás teljes mértékig igazolásra került, nem csak a magánéletben, de a közéletben is érezhető ennek az elutasításnak és zárkózottságnak a szele. Kapcsolódóan a témához, a magyar nyelv ismerete is terítékre került, melyről a következő részben írok.

3.12 Magyar nyelv

A vélemények egybehangzóak azzal kapcsolatban, hogy a magyar nyelv nagyon nehéz és még az egyetemen is nehéz bekerülni nyelvi előkészítőre, de aki nem tanulási céllal érkezik, semmilyen támogatott lehetőség nem áll rendelkezésére a nyelvtanulás kapcsán. 5 válaszadó abban is egyet ért, hogy ha most a jelenlegi feltételekkel kellene újból választaniuk, nem biztosak benne, hogy ismét Magyarországot választanák, annak ellenére sem, hogy az egyetemeink jó hírűek, jók a képzések. Minden egyéb feltétel nagyon sokat változott az elmúlt időben és gazdasági szempontokat figyelembe véve, ha újra terveznék a költségeiket, valószínűleg nem ez lenne a legésszerűbb választás, amellet, hogy nem tudják az angol nyelvet a mindennapi életben használni és a magyar nyelv pedig nagyon nehéz. Lehetőség a magyar nyelvtanulásra nem kínálkozik.

Úgy vélik, hogy a munkaerőpiacon a lehetőségek a képzettségtől és a nyelvtudástól függően ugyan, de bővülnek. Az egyre nehezedő és szigorodó vízumügyintézés kihívások elé állítja még az itt élő és dolgozó bevándorlókat is és nem teszik vonzóvá hazánkat. 5 interjút adó személy úgy nyilatkozott, hogy lehetőséget abban látnak, ha az itt töltött idő alatt olyan szerelmi kapcsolatra tudnak szert tenni, amely az integrációjuk erős alapját képezheti. Náluk másik megoldásként a tovább vándorlás lehetősége kerül felszínre. További nehezítést is érzékelnek a válaszadók, melyet a következő fejezetben vizsgálunk meg.

3.13 A magyar nyelvhasználat nehézségei

Az egyik itt tanuló szír hölgy elmondta, hogy gyakran érzi magát kellemetlenül, ha egy forgalmas boltban vásárol és csak magyarul vannak kiírva az információk a bolt ajtajára, nem tudja eldönteni hogy melyik a kellemetlenebb, ha megáll ott fordítani és mindenki lökdösi őt, hogy útban van, vagy ha nem foglalkozik a feliratokkal és esetlegesen valami szabálysértést

követ el emiatt, ha pedig próbál megkérdezni egy eladót nagyon sok esetben a nyelvtudás hiánya miatt nem kerül sor érdembeli információ cserére.

„Mindig aggódom, ha egy fehér A4-es papíron ki van ragasztva valami az üzletben, fordítózok ugyan, de félek, nehogy valami fontosat ne értek és megbüntessenek” (7. interjúzó, 22 éves, nő)

Mindemelett teljesen egybehangzóak voltak a vélemények a beszélgetések során azzal kapcsolatosan, hogy az integráció egy nehéz kérdés hazánkban, amely egyrésztől amiatt is van, mert nem beszél az utca embere semmilyen idegennyelvet. Ahogy azt a fenti példán keresztül is láthatjuk, még az is előfordul Budapesten, hogy egy adott üzlet csak magyar nyelven írja ki az információkat az üzlet bejáratához, vagy közterületen is van erre példa, így szabálysértést is elkövethet az, aki nem beszél a nyelvet, azért, mert egyszerűen nem értesül az adott szabályozásról. A másik nehezítő tényező, hogy a magyar nyelv nem is hasonlít egy másik tanult nyelvre sem, 7 fő arról számolt be, hogy így nincs meg a kezdeti lelkesedés sem. Ha minden vizsgált kérdést egybeveszünk, nézzük meg hogyan vélekedtek a napi tapasztalatokról az integrációjukat illetően az interjúban résztvevők.

4 Kutatási összegzés

A felvetett hipotézisek közül egytől egyig mind alátámasztásra került a szakirodalmi áttekintésekkel és az interjúalanyok tapasztalati alapján egyaránt. Nézzük meg részletesen a hipotézisekre kapott eredményeket:

Első hipotézis vizsgálatának összefoglalása

Vizsgálva az első hipotézist tehát azt, hogy a magyar társadalomba való beilleszkedés az el nem fogadó társadalmunknak köszönhetően nehéz, megpróbáltatásokkal és diszkriminációval teli egy harmadik országból érkező arab személy számára, több fejezeten át igazolásra kerül. Ahogy fentebb beszéltünk róla maga a hivatali eljárás is úgy van kialakítva, hogy egy barátságtalan hosszan húzódó folyamat kerekedik ki belőle. A szabályozás és az eljárásmenet kialakítása jól tükrözi, hogy nem egy társadalmi beilleszkedést segítő rendszerről van szó, mely már a kezdetekkor képet ad a társadalmi berendezkedésünkről és a témában. Az interjúzók több ízben nyilatkoztak arról, hogy mennyire nehéz a hivatali ügyintézés, és hogy rendkívül szigorú idegenrendészeti szabályoknak kell megfelelniük. Ezen kívül az is kiderült, hogy az interjúalanyok szerint maga az eljárás nem egyértelmű, nem átlátható és nem igazságos folyamat.

Amikor az oktatást vizsgáltuk kiderült, hogy az oktatók ugyan barátságosak, de a diáktársak általánosságban nem befogadóak.

A munkavállalási részben is arról beszéltünk, hogy a hivatali ügyintézés barátságtalansága mellett, a munkahelyi környezet, mind a bejutás folyamatában, mind a sikeres onboardingot követően nem egy befogadó környezet hatását keltik, nem segítenek a beilleszkedésben.

A sportot említhetjük egyedüli kivételként, hiszen itt a közös sport és a mozgás iránti szeretet élvez elsőbbséget a faji és kulturális megkülönböztetéssel szemben. Az egyetlen olyan színtérként említhetjük meg, mely interjúnk során az integrációt segítő területként említettük.

Az itt élő arabok kívülállónak érzik magukat hipotézis eredményeinek elemzése

Ahogy ez rögtön az interjúk elején kiderült az individualizáció szintje nagyban eltér egy fejlődő arab országétól, tehát a személyközi kapcsolatok részleges hiánya megalapozza a

kívülállóság érzését, ahogy említettük is a szociális média platformok ennek hatását valamelyest tompítják, de a kapcsolatok jellege és mélysége teljesen eltér.

A kapcsolati tőkéről történő beszélgetésekből kiderült, hogy nem a magyar lakosság kerül előtérbe, hanem azon sorstársaik, akik hasonló helyzetben vannak és maguk is bevándorlók.

A hivatali ügyintézésről folytatott beszélgetésekből is az derül ki, hogy annak ellenére, hogy az adott személy mióta dolgozik országunkban folyamatosan bizonytalanság övezi a vízumkérelem kimenetelét, amennyiben az itt tartózkodásra más jogalappal nem rendelkezik.

Szintén ez állapítható meg a tanulmányi céllal beadott vízumkérelmek esetében is, hogy kétesélyesek és életidegennek tűnő folyamatokról van szó. Továbbá az oktatás során a diáktársak viszonyulása is azt eredményezi, hogy a bevándorlók kívülállónak érezzék magukat.

Amint áttértünk a munkavállalási részre, a hivatali ügyintézés bonyodalmai mellett, itt is megjelenik a munkatársak távolságtartó viszonyulása a bevándorolt személyek felé. Ezen felül a munkahelyi kiválasztási folyamatot belengi az érzés, miszerint fenntartással vannak kezelve származásuk miatt.

A magyar nyelvhasználat és annak elsajátítására tett kísérletek során egyértelműen megjelenik a kívülállóság, tekintettel arra, hogy a magyar emberek egy nagy csoportja csak anyanyelvén tud kommunikálni, a közéletben az eligazodást segítő dolgot tetemes része csak magyar nyelven érhető el.

Kiderült a napi tapasztalatokból, hogy sokakat megjelenésük, bőrszínük miatt roma származásúként vagy esetleg terroristaként azonosítanak, melyektől az utcai embere idegenkedően távolságot tart, eseteként mélyebb érzésektől vezérelve fenntartásokkal kezel.

A sport itt is kivételt képez, hiszen ezen a fórumon a megkülönböztetés a saját képességek alapján van jelen, mindez független a származástól és státusztól. Tehát az, aki focicsapatban játszik abban a közösségben nem éli meg a kívülállóság érzését.

Nem szövődnek szoros baráti kapcsolatok az itt élő arabok és a magyarok között

Ahogy már a közösségi élet hiányánál beszéltünk róla, alapvetően kulturálisan más az igény közösségi időtöltésre, ami megalapozza a kiindulópontot.

Emellett, ahogy azt több ízben is említettük, az arabok inkább bevándorolt sorstársaikkal töltenek időt, ami rámutat, hogy szorosabb, baráti kötelékek is ebben a körben szövődhetnek.

Szintén erre a megállapításra jutunk, ha az iskolai környezetet vizsgáljuk, ahol szó esett róla, hogy a magyar diákok nem társulnak külföldiekkel, kivételt azok képezhetnek, akik már voltak külföldön tanulni és nyitottabbak az ilyesféle kapcsolódásokra.

Amikor a munkahelyi kapcsolatok vizsgáljuk, a tapasztalatok egyezők, baráti kapcsolatok jellemzően nem szövődnek, a magyar emberek inkább a munkahelyen szükséges kommunikációra hagyatkoznak, a közös étkezésnél is inkább egy asztalnál foglalnak helyt. Tehát ez a környezet sem biztosít táptalajt a barátkozásnak.

Amikor a beilleszkedést említjük akkor szóba került, hogy kulturális különbség van a magyarok és az arabok között, mivel a magyarok nem nyitottak a különbözőségekre, így ez alapot képez a távolságra. Továbbá arról is említést tettünk, hogy a nyelv is sokszor gondot okoz, hiszen az utca embere nem feltétlenül beszél idegen nyelvet, így egymás megértése is nehéz, még akkor is, ha interakcióra kerül a sor.

Ami a napi tapasztalatokat illeti, a feldolgozott beszámolók alapján megállapítható, hogy elsőként a bőrszín, külső eltérések alapján már megjelenik egy ellenszenv a magyar lakosság részéről. Amit a nyelvi eltérések és a közösségi lét eltérései csak tovább erősítenek.

A harmadik hipotézis igazolásakor is a sport lóg ki a sorból az interjúk alapján. Ugyan 2 fő tudott nyilatkozni érintettként, de az ő véleményük egybehangzó, ezek alapján a sport adhat helyt a barátkozásnak. Az elmondásokból az derül ki, hogy itt a közös sport, annak a szeretete, a közös játék és testmozgás köteléket teremt a játékosok között.

5 Befejezés

Demográfiai és munkaerő piaci szempontokból az Európai Unió tagállamainak, így Magyarországnak is számolni kell a migrációval, a gyorsan és folyamatosan változó trendeknek megfelelően le kell követnünk az EU irányelveit. Fontos, hogy tisztában legyünk az aktuális helyzettel, hogy azt az irányelvek mellett az ország gazdasági és társadalmi érdekeinek megfelelően legyünk képesek befolyásolni. Az ész érvek mellett szerepet játszanak a társadalmi megítélések és a kapcsolódó érzelmek is egyaránt. A kutatások fontos alapját képezik a rendelkezésre álló adatok aktualizálásának és a jövőbeli trendek kialakításának egyaránt, továbbá a társadalmi attitűd befolyásolásának is.

Mindemelett a bevándorlás emberi jogi kérdés is, hiszen azt tanuljuk, hogy minden ember egyenlő bírszíntől, faji hovatartozástól és nemi identitástól függetlenül, viszont ez a bánásmód a harmadik országbéli állampolgároknak nem adatik meg. Korlátozva vannak szabad mozgásukban, már egy egyszerű Európai vakáció is hosszas utánajárással és hivatalos vízumügyintézésel párosul. A jövőjük és szociális helyzetük nincs a saját kezükben, nem is mindenkinek adatik meg a lehetőség, hogy eljuthasson más országba, alakíthassa jövőjét szándékainak megfelelően. Nevük, bírszínük anyanyelvük miatt rengeteg negatív és hátrányos megkülönböztetésben részesülnek, melyre alapvetően nem szolgáltak rá.

A bevándorlás, ami hivatalos úton történik nem egyenlő azzal a bevándorlással, amely feketén szabályokat megszegve történik és az emberek csoportja, akik a hivatalos vagy a nem hivatalos utat választják is teljesen eltér. Tudatában kell lennünk annak, hogy amikor valaki a hatóságokhoz beadott kérelem alapján érkezik, alapos átvizsgáláson megy keresztül és még akkor is, ha az átvilágítás során mindent rendben talál a hatóság, sok esetben elutasítja a kérelmet, de az alapvetően elmondható, hogy aki beadja a papírjait a nagykövetségén keresztül az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság felé, annak a személynek nincs takargatni valója és nem a szélsőség képviselőjében, hanem a jobb élet reményében próbál egy fejlettebb és gazdaságilag erősebb országba kerülni. Minden ember természetes vágya, hogy egy jobb jövőt alakítson ki magának és családjának, ez független fajtától, származástól és egyéb hovatartozástól.

A szociális szektor napjaink egyik fontos területe is a migráció, mely nagy teret hódít, emellett a közbeszéd és a politikai is sokat foglalkozik a kérdéssel. Társadalmi felelősségvállalásunk részeként elkötelezetten foglalkoznunk kell az itt felmerülő kérdésekkel és újabb kutatásokba kell bocsátkoznunk a megfelelő ismeretanyag és kezelési stratégiák kialakítása érdekében, ahol figyelembe kell vennünk a fogadó ország és az érkezett kisebbség jogait és érdekei egyaránt.

6 Irodalomjegyzék

Ali, Ayaan Hirsi (2022): Préda – Bevándorlás, Iszlám és a női jogok hanyatlása. MCC Press Kft., Bp.

Az Európai Unió Tanácsa (2024) Uniós migrációs és menekültügyi politika, forrás: <https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/eu-migration-policy/> (Utolsó letöltés 2024.12.23.)

Barbulescu, Roxana (2019): Migrant Integration in a Changing Europe. University of Notre Dame Press. Notre Dame, Indiana, United States.

Besenyő János, Miletics Péter és Orbán Balázs (2019): Európa és a migráció. Zrínyi Kiadó, Bp.

Besenyő János és Miletics Péter (2017): Szemelvények a XXI. századi migráció témaköréből. MH Hadkiegészítő, Felkészítő és Kiképző Parancsnokság, Honvéd Vezérkar Tudományos Kutatóhely, Bp.

Csepeli György és Örkény Antal (2017): Nemzet és Migráció. ELTE TáTK, Bp.

Dajnoki Krisztina, Balázs-Földi Emese és Móré Marianna (2021): Migránsok gyermekeinek szocializációja. Acta Medicinae et Sociologica, Vol. 12. No. 32. (50-66).

Európai Parlament (a): A Lisszaboni Szerződés, forrás: <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/hu/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/treaty-of-lisbon> (Utolsó letöltés 2024.12.30.)

Európai Parlament (b): Az alapvető jogok védelme az Unióban, forrás: https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/hu/democracy-and-human-rights/fundamental-rights-in-the-eu?=&at_platform=Search&at_goal=TR_G&at_advertiser=Webcomm&at_topic=Fundamental&at_location=HU&gad_source=1 (Utolsó letöltés 2024.12.28.)

Gödri Irén (2017): Az integráció mutatói és esélykülönbségei a Magyarországon élő bevándorlók körében, Demográfia, 60 (1) 8.-11.

Göncz Borbála, Lengyel György és Tóth Lilla (2012): Bevándorlók Jóléti helyzete Magyarországon, Budapesti Corvinus Egyetem, Bp.

Göncz Borbála, Szanyi F Eleonóra és Lengyel György (2010): A bevándorlók jóléti helyzete Magyarországon, Az idegen Magyarország Bevándorlók társadalmi Integrációja, MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézetének igazgatója és az ELTE Eötvös Kiadó, Bp.

Hautzinger Zoltán, Hegedüs Judit és Kellner Zoltán (2014): A migráció elmélete. Nemzeti Közzolgálati Egyetem, Bp.

Hárs Ágnes és Tóth Judit (2010): Változó Migráció- Változó Környezet. MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézete, Bp.

Juhász Judit, Makara Péter és Makara Eszter (2011): A munkaerő piaci integráció kihívásai Magyarországon – A harmadik országbeli bevándorlók beilleszkedésének esélyei és korlátai. Kutatási Zárótanulmány, Panta Rhei Bt., Bp.

Kincses Áron (2015): A nemzetközi migráció Magyarországon és a Kárpátmedence magyar migrációs hálózatai a 21. század elején. Központi Statisztikai Hivatal, Bp.

Kondorosi Ferenc (2016): A migráció kockázatai. Alexandra Kiadó, Bp.

Kováts András (2013): Bevándorlás és integráció -magyarországi adatok, európai indikátorok, MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont, Bp.

Lukács Éva és Király Miklós (2001): Migráció és Európai Unió. Szociális és Családügyi Minisztérium, Bp.

Melegh Attila, Kovács Éva és Gödri Irén (2010): „Azt hittem, célt tévesztettem” – A bevándorló nők élettörténeti perspektívái, integrációja és a bevándorlókkal kapcsolatos attitűdök nyolc európai országban. KSH NKI Kutatási Jelentések 88. KSH Népeségtudományi Kutatóintézet, Bp.

Osvát Anna (2013): Bevándorlás és integráció. Beszámoló az MTA TK Kisebbségkutató Intézet által szervezett konferenciáról. Társadalmi együttélés, 3.sz. 2-4

Póczik Szilveszter és Dunavölgyi Szilveszter (2013): Nemzetközi migráció – Nemzetközi kockázatok. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Bp.

Pusztai Gabriella (2009): A társadalmi tőke és az iskola. Kapcsolati erőforrások hatása az iskolai pályafutásra. Új Mandátum Könyvkiadó, Bp. 29-45.

Raymer, James és Willekens, Frans (2008): International Migration in Europe - Data, Models and estimates, John Wiley és Sons, Ltd. Chichester, UK.

Sik Endre (2012): A migráció szociológiája. ELTE TáTK, Bp.

Szabó A. Ferenc (2006): A Nemzetközi Migráció és Korunk Biztonságpolitikai Kihívásai. Zrínyi Kiadó, Bp.

7 Mellékletek

7.1 melléklet

Az Európai Unió Bizottsága által meghatározott közös integrációs alapelvekben az alábbi célok fogalmazódnak meg (Európai Bizottság 2005):

1. „A beilleszkedés a bevándorlók és a tagállamok állampolgárai egymáshoz való alkalmazkodásának dinamikus, kétirányú folyamata.”
2. „A beilleszkedés magában foglalja az Európai Unió alapvető értékeinek tiszteltét.”
3. „A foglalkoztatás a beilleszkedési folyamat kulcsfontosságú része, és a bevándorlók részvételének, a befogadó társadalomhoz való hozzájárulásuknak, valamint e hozzájárulásuk láthatóvá tételének központi elemét képezi.”
4. „A befogadó társadalom nyelvének, történelmének és intézményeinek alapfokú ismerete nélkülözhetetlen a beilleszkedéshez; ezen ismereteknek a bevándorlók számára történő hozzáférhetővé tétele a sikeres beilleszkedés lényeges eleme.”
5. „Az oktatásügy terén tett erőfeszítések döntő fontosságúak annak eléréséhez, hogy a bevándorlók, és különösen azok leszármazottai, a társadalom sikeresebb és aktívabb résztvevőivé váljanak.”
6. „A bevándorlók honos állampolgárokkal azonos és megkülönböztetés-mentes módon való hozzáférése az intézményekhez, árukhhoz, köz- és magánszolgáltatásokhoz nélkülözhetetlen alapja a jobb beilleszkedésnek.”
7. „A bevándorlók és a tagállamok állampolgárai közötti gyakori kapcsolat a beilleszkedés alapvető mechanizmusa. A közös fórumok, a kultúrák közötti párbeszéd, a bevándorlókról és azok kultúrájáról szóló oktatás, és a beilleszkedésre ösztönző városi életkörülmények hatékonyabbá teszik a bevándorlók és a tagállamok állampolgárai közötti kölcsönhatást.”
8. „A sokféle kultúra és vallás gyakorlását, melyet az alapjogi charta biztosít, védelmezni kell, amennyiben az nem ellentétes más megszeghetetlen európai jogokkal vagy a nemzeti joggal.”
9. „A bevándorlók részvétele a demokratikus folyamatban és az integrációs politikák és intézkedések kialakításában, főként helyi szinten, segíti beilleszkedésüket.”
10. „A beilleszkedési politikák és intézkedések általános érvényesítése fontos szempont minden ide vonatkozó szakpolitikai portfólióban, valamint a kormány- és közszolgáltatási szinten a közrend kialakításában és végrehajtásában.”
11. „Világos célok, mutatók és értékelési folyamatok kifejlesztése szükséges a politikák átalakításához, a beilleszkedés terén történő fejlődés értékeléséhez és az információcsere hatékonyabbá tételéhez.”

7.2 melléklet

4. táblázat: A külföldi állampolgárságú és a külföldi születésű népesség integrációs mutatói
(a 15–64 éves korcsoportra, ha másképp nem szerepel), %

Integration indicators of foreign citizens and foreign-born population (aged 15–64 unless otherwise indicated), %

Integrációs mutatók az egyes területeken	Külföldi állam- polgárok	Harmadik országbeli állam- polgárok	Külföldön született népesség	Harmadik országban született népesség	Teljes népesség
Munkaerőpiac					
Foglalkoztatási ráta	62,4	61,7	65,5	63,0	57,0
Munkanélküliségi ráta	6,5	5,5	8,7	8,1	12,7
Aktivitási arány	66,7	65,2	71,7	68,6	65,3
Túlképzettek aránya (a felsőfokú végzettségű foglalkoztatottak körében)	18,8	24,7	15,3	19,6	12,8
Önfoglalkoztatók, vállalkozók aránya	10,5	13,6	9,2	12,1	7,4
Oktatás					
Felsőfokú végzettségűek aránya ^a	26,9	31,9	29,6	38,3	19,5
Legfelsőbb alapkú végzettségűek aránya ^a	18,9	16,9	12,7	12,3	19,9
Felsőfokú végzettségűek aránya a 30–34 évesek körében	33,0	37,0	36,0	42,4	27,3
Korai iskolaelhagyók aránya (18–24 évesek)	12,8	9,9	10,5	7,7	12,6
Egészségi állapot					
Tartós betegséggel és/vagy fogyatékkal rendelkezők aránya	5,9	4,3	9,3	7,9	15,0
Lakhatás					
Ingatlanulajdonosok aránya	60,1	59,5	72,0	69,6	86,2
Túlzsúfolt lakásban élők aránya	25,8	27,0	22,3	22,3	22,6
Honosítás					
Magyar állampolgársággal (is) rendelkezők aránya	–	–	58,8	48,1	98,4

Forrás: KSH, 2011. évi népszámlálás. Saját számítás.